

Tämä on rinnakkaistallennettu versio alkuperäisestä julkaisusta.

Tämä on julkaisun kustantajan pdf.

Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Kankare, M. & Laaksonen-Heikkilä, R. 2019. Perheryhmätoiminta alakouluikäisen maahanmuuttajataustaisen oppilaan kotoutumisen ja oppimisen tukena. Teoksessa A. Puodinketo-Wahlsten & R. Laaksonen-Heikkilä. (toim.) Terveys ja hyvinvointi maahanmuuttajien kotoutumisen edistämässä – MARJAT-hankkeen satoa. Turun ammattikorkeakoulun raportteja 260. Turku: Turun ammattikorkeakoulu, 99 - 103.

URL: <http://julkaisut.turkuamk.fi/isbn9789522167354.pdf>

Kaikki julkaisut Turun AMK:n rinnakkaistallennettujen julkaisujen kokoelmassa Theseuksessa ovat tekijänoikeussäännösten alaisia. Kokoelman tai sen osien käyttö on sallittu sähköisessä muodossa tai tulosteena vain henkilökohtaiseen, ei-kaupalliseen tutkimus- ja opetuskäyttöön. Muuhun käyttöön on hankittava tekijänoikeuden haltijan lupa.

This is a self-archived version of the original publication.

The self-archived version is a publisher's pdf of the original publication.

To cite this, use the original publication:

Kankare, M. & Laaksonen-Heikkilä, R. 2019. Perheryhmätoiminta alakouluikäisen maahanmuuttajataustaisen oppilaan kotoutumisen ja oppimisen tukena. In A. Puodinketo-Wahlsten & R. Laaksonen-Heikkilä. (eds.) Terveys ja hyvinvointi maahanmuuttajien kotoutumisen edistämässä – MARJAT-hankkeen satoa. Reports from Turku University of Applied Sciences 260. Turku: Turku University of Applied Sciences, 99 - 103.

URL: <http://julkaisut.turkuamk.fi/isbn9789522167354.pdf>

All material supplied via TUAS self-archived publications collection in Theseus repository is protected by copyright laws. Use of all or part of any of the repository collections is permitted only for personal non-commercial, research or educational purposes in digital and print form. You must obtain permission for any other use.

Tuovinen, S.; Penttinen, K., Satupilven hattaralla, 2018. Tampere.

Uvnäs Moberg, K., Rauhoittava kosketus, 2007, Helsinki.

Uvnäs-Moberg, K. Massage and wellbeing, and integrative role for oxytocin? In Touch in labour and infancy. Edited by Tiffany Field. J&J publishing, 2004. http://www.kerstinuvasmoberg.com/wp-content/uploads/2018/11/20171228_Kerstin-Uvnas-Moberg_Referenslista.pdf

6.4 Perheryhmätoiminta alakouluikäisen maahanmuuttajataustaisen oppilaan kotoutumisen ja oppimisen tukena

Merja Kankare

Terveydenhoitaja (AMK), YAMK -opiskelija

Ritva Laaksonen-Heikkilä

yliopettaja, Turun ammattikorkeakoulu

Peruskoulu tavoittaa Suomessa lähes kaikki lapset ja nuoret aina yhdeksänteen luokkaan asti. Koulujen hyvinvointisuunnitelmat voisivat antaa mahdollisuuden kouluille ottaa isompi ja aktiivisempi rooli lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistäjinä. Lapsuus ja nuoruus ovat aikaa, jolloin rakennamme henkistä hyvinvointiamme. (Leskisenoja & Sandberg 2019, 20–23).

Perheryhmätoiminnan kehittämisessä pilotoidaan The Family School -malliin pohjautuva, alakouluikäisille suunnattu kouluissa toteutettava perheryhmätoiminnan malli. Tässä artikkelissa tarkastellaan perheryhmätoimintaa erityisesti maahanmuuttajataustaisten oppilaiden ja heidän perheidensä kannalta. Nyt pilotoidun perheryhmätoiminnan toivotaan tuovan kouluun sopivan uudenlaisen toimintamallin, jossa kouluympäristössä suunnitelmallisesti tuetaan oppilaita ja heidän perheitään. Perheryhmätoimintamallin pilotointi toteutetaan alakoulussa.

Perheryhmätoiminta on noin kymmenestä tapaamisesta muodostuva kokonaisuus, jossa yksittäisillä tapaamiskerroilla perheryhmissä työskennellään lapselle asetetun tavoitteen saavuttamiseksi. Ryhmätoiminnan tarkoituksena on auttaa lapsia käyttäytymisen ja tunnepuolen vaikeuksien kanssa, niillä osa-alueilla, jotka näkyvät ja vaikuttavat koulutyöskentelyyn. Kyseessä on koulun ja kodin välinen yhteinen lähestymistapa koulussa esiintyvien ongelmien ratkaisemiseksi. Ryhmätoiminta perustuu vapaaehtoisuuteen, eikä edellytä lapsen käyttäytymiselle diagnooseja tai hoitosuhdetta. Lapsen hyvinvoinnin lisäämiseksi ryhmätoiminnalla tavoitellaan yhteisöllisyyttä, uudenlaisia toiminta- ja ongelmanratkaisutapoja. Perheryhmätoiminnalla voidaan tukea myös vanhemmuutta. (Anna Freud Training 2018).

Perheryhmätoiminta aloitettiin 28.2.2019 Turun Normaalikoulussa ja ryhmän lopettajaisia vietämme 16.5.2019. Mukana ryhmätoiminnassa on ollut tällä hetkellä 3–5 henkeä. Ryhmään sitoutuminen on ollut haasteellista mutta innostunutta. Jokaiseen ryhmätapaamiseen on suunniteltuna selkeä ohjelma ja tavoitteet, jonka mukaisesti toimintaa toteutetaan. Edeltävästi on muistutettu kaikkia luokan oppilaiden vanhempia tapaamisesta. Ryhmätapaamiset sisältävät keskustelua lapsen tavoitteista ja taidoista, sekä uusien taitojen saavuttamisesta. Ryhmän tapaamiset ovat olleet pääsääntöisesti viikoittain. Jokaisella kerralla on myös jotain toimintaa, jonka avulla on mahdollista harjoitella uusia taitoja. Tavoitteet ovat tarkoituksellisesti pieniä ja saavutettavissa olevia, jotta saadaan positiivisia onnistumiskokemuksia. Tavoitteina on mm. ollut ystävällisesti pyytäminen tai rohkeuden lisääminen tunnilla vastaamisessa. Tavoitteita on mietitty yhdessä lapsen, vanhemman ja opettajan kanssa.

Tässä toteutuksessa on hienoa se, että mukana on sekä kantasuomalaisia että maahanmuuttajataustaisia. Ryhmätehtävissä toimitaan yhdessä. Kaikki vanhemmat antavat lapselle palautetta. Kaikki ovat samanarvoisia, lapset, kasvattajat ja vanhemmat, kulttuuritaustasta riippumatta. Vaikka pilotointiin sitoutunut ryhmä on pieni, se on tarjonnut ryhmänvetäjille hienon mahdollisuuden havainnoida vanhempien toimintaa lastensa kanssa ja ymmärtää niitä haasteita, joita lapsella koulussa voi olla.

Perheryhmätoiminta on uudenlainen mahdollisuus tukea maahanmuuttajataustaisia lapsia ja heidän perheitään esimerkiksi kotoutumisen alkuvaiheessa, mutta myös myöhemmin, mikäli lapsen koulunkäyntiin liittyy haasteita. Toiminnassa voidaan huomioida hyvinvoivan, monikulttuurisen koulun keinoin perheiden erityistarpeet ja kotouttamisen tukeminen.

Maahanmuuttajataustaisella oppilaalla voi olla sosiaalisia, traumaperäisiä ongelmia sekä tavallisimpia oppimisvaikeuksia. Tämän vuoksi oppilaan tilanteen kartoittaminen ja tukeminen tulee olla kokonaisvaltaista. (Nissilä ym.2009,38.). Pakolais-
taustaisista lapsista merkittävällä osalla on traumaattisia kokemuksia. Oppimisvai-
keuksien erottaminen psyykkisestä oireilusta voi olla haasteellista. Trauman seura-
ukset voivat ilmetä vasta pitkän ajan kuluttua itse traumasta. Oppiminen voi sujua
hyvin, mutta trauma voi hidastaa ja vaikeuttaa oppimista sekä vaikuttaa muuten
ikätasoiseen kehitykseen ja käyttäytymiseen. Trauman vaikutukset voivat koulussa
näyttäytyä esimerkiksi koululaisen mielialan vaihteluina, keskittymisvaikeuksina,
muistamisen vaikeuksina, kehityksen viivästymänä, erilaisissa vireystilan häiriöissä,
runsaana somaattisena oireiluna sekä erilaisina pelkotiloina. Eriasteiset mielenterve-
ysongelmat vaikuttavat laajasti kouluikäisen elämään, koulunkäyntiin ja vuorovai-
kutussuhteisiin. Pakolaistaustaisista lapsista kaksi kolmasosaa ei saa tarvitsemaansa
psyykkistä tukea. (Castaneda ym. 2018,200–202).

Koululla on monessa mielessä merkittävä rooli maahanmuuttajaoppilaan kotoutta-
misessa. Koulussa lapsi ja nuori oppivat asioita, joita suomalainen koulutusjärjestel-
mä ja yhteiskunta arvostavat ja edellyttävät. (Nissilä ym.2009,69). Myös opettajan
rooli monikulttuurisessa luokassa on perinteistä opettajan roolia laajempi (Castane-
da ym. 2018,202). Monenlaiset terveyteen ja sosiaalisiin tilanteisiin liittyvät ongel-
mat heijastuvat usein koulunkäyntiin tavalla tai toisella. Koulukiusaaminen, yksi-
näisyys, nuorille tyypilliset mielenterveyden ongelmat koskettavat myös maahan-
muuttajaoppilaita. Maahanmuuttajaoppilaan rooli ja vastuu omassa perheessä voivat
olla tekijöitä, jotka vievät aikaa koulun käynniltä. (Nissilä ym.2009,70–71).

Kouluterveyskyselyn tulokset ovat nostaneet esille sen, että kouluissa tulee kiinnit-
tää entistä enemmän huomiota siihen, että maahanmuuttajataustaisilla lapsilla ja
vanhemmillä on tietoa koulujen tarjoamista palveluista ja tukimuodoista. Koska las-
ten ja vanhempien kotoutuminen ja kielen oppiminen voi olla hyvinkin eritahtista,
tulee koulun kantaa erityisesti vastuuta yhteydenpidosta kodin ja koulun välillä sekä
lapsen mahdollisista oppimisvaikeuksista. Koululla ja kouluyhteisöllä on tärkeä roo-
li osallisuuden, yhteisöllisyyden ja yhdenvertaisen ilmapiirin mahdollistajana. (Ma-
tikka ym. 2014, 34, 36).

Koulujen tulee omalta osaltaan edesauttaa maahanmuuttajaoppilaan hyvinvointia, vahvistaa hänen itsetuntoaan, tukea oppilaan selviytymistä ja vahvistaa taitoja, jotka tukevat kotoutumista ja monikulttuurisen identiteetin rakentumista. Koulun hyvinvointimalli yhdistää hyvinvoinnin, kasvatuksen ja koulusaavutukset. (Nissilä ym.2009,132). Mikäli yhteiskunnan tavoitteena on maahanmuuttajaoppilaan kasvaminen kaksikulttuuriseksi, on sille luotava suotuisat olosuhteet. Näiden olosuhteiden tulee mahdollistaa se, että lapsi voi rakentaa itselleen minän myös suomen kielen ja suomalaisten ihmissuhteiden ja identiteetin varassa. Toisaalta, jotta lapsen oma etninen minä pysyy vahvana, hän tarvitsee myös oman kulttuurinsa suhteita, arvoja ja äidinkieltään. Koulujen opetuksessa tämä merkitsee kulttuurirelativistista asennetta ja sen tietoista huomioimista ja opettamista. (Mikkola,P. 2001, 230).

Perusopetuksen opetussuunnitelman mukaisesti kodin ja koulun välisessä yhteistyössä tulee ottaa huomioon myös perheiden kulttuuristausta ja kokemukset kotimaan koulujärjestelmästä. Vanhemmat tulee tutustuttaa suomalaiseen koulutusjärjestelmään, oppilashuoltoon, opetusmenetelmiin jne. Koulu voi toimia maahanmuuttajataustaisen lapsen perheelle porttina yhteiskuntaan. Koulu voi välittää tietoa suomalaisesta kasvatuskulttuurista, lapsen tulevaisuuden vaihtoehdoista sekä tukea vanhemmuutta uudessa ympäristössä. (Opetushallitus.2010,4,8). Maahanmuuttajataustaisilla vanhemmilla on usein suuri tiedon tarve kouluun ja suomalaiseen koulutusjärjestelmään liittyen. He kuitenkin kokevat epävarmuutta tiedon hankkimisessa, eivätkä välttämättä tiedä, keneltä näistä asioista voisi kysyä. (Säävälä ym. 2017, 43).

Lähteet

Castaneda, A.; Mäki-Opas, J.; Jokala, S.; Kivi, N.; Lähteenmäki, M.; Miettinen, T.; Nieminen, S.; Santalahti, P. & PALOMA-asiantuntijaryhmä. 2018. Pakolaisten mielenterveyden tukeminen Suomessa. PALOMA-käsikirja. Helsinki.

Freud, A. 2018. Multi-Family Groups in Schools. Viitattu 20.4.2019. <https://www.annafreud.thedigitalacademy.com/OnlineTraining>.

Leskisenoja, E. & Sandberg, E. 2019. Positiivinen pedagogiikka ja nuorten hyvinvointi. Jyväskylä:PS-kustannus.

Matikka, A.; Luopa, P.; Kivimäki, H.; Jokela, J. & Paananen, R. 2014. Maahanmuuttajataus-taisten 8. ja 9. -luokkalaisten hyvinvointi. Kouluterveyskysely 2013. Helsinki: Juvenes Print – Suomen yliopistopaino Oy. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/116720/URN_ISBN_978-952-302-297-3.pdf.

Mikkola, P. 2001. Kahden kulttuurin taitajaksi. Maahanmuuttajaoppilaan monikulttuurinen identiteetti, tavoitteet ja toiminta. Turku: PAINOSALAMA Oy.

Nissilä, L. & Sarlin, H-M. (toim.). 2009. Maahanmuuttajien oppimisvaikeudet. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.

Opetushallitus. 2010. Monikulttuurinen kodin ja koulun yhteistyö. Viitattu 22.8.2018. https://www.oph.fi/download/130188_Monikulttuurinen_kodin_ja_koulun_yhteistyö_2010_esite_OPH.pdf.

Säävälä, M.; Turjanmaa, E. & Alitolppa-Niitamo, A. 2017. Immigrant home-school information flows in Finnish comprehensive schools. *International Journal of Migration; Health and Social Care*. 2017, Vol 13(1), 39-52.